

Suomen UNICEFin kannanotto kuntalain uudistuksen valmisteluun 11.2.2014

Suomen UNICEF kiittää kutsusta demokratiajaoston kuulemistilaisuuteen 7.2.2014 sekä mahdollisuudesta antaa ennen lakiesityksen valmistumista myös kirjallinen kannanotto.

Suomen UNICEF kommentoi kuntalain uudistusta YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttien sekä komitean Suomea koskevien suositusten pohjalta.

Suomi on ratifioinut lapsen oikeuksien sopimuksen. Ratifioimalla sopimuksen valtio sitoutuu muuttamaan lakinsa ja toimintansa sopimusta vastaaviksi. Suomen UNICEF kehottaa lain valmistelijaa tarkastelemaan lain valmistelussa erityisesti lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteita, jotka ovat:

- Syrjimättömyys (artikla 2)
- Lapsen edun ensisijainen harkinta (artikla 3)
- Oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6)
- Lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12)

Suomen UNICEF kiittää lain valmistelijaa siitä, että valmistelussa on huomioitu seuraavat seikat:

- Eri ryhmien tarpeet viestinnän osalta (§ Viestintä ja vuorovaikutus) on huomioitu. Suomen UNICEF toivoo, että tämä kirjaus tekee mahdolliseksi sellaisen laintulkinnan, jonka mukaan esimerkiksi kaikille asukkailla yleinen kuulemistilaisuus olisi riittävä menettely myös lasten kuulemisen näkökulmasta.
- Lapset ja nuoret on pykälätekstissä mainittu ryhminä erikseen. Vaikka nuorisolaissa nuoriksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat, ei tämä kirjaus ole riittävällä tavalla johtanut alakouluikäisten ja tätä nuorempien lasten osallistumisen tukemiseen. Suomen UNICEF katsoo, että tämä on syytä huomioida pykälätekstin lisäksi myös pykälän otsikossa: *§ Lasten ja nuorten vaikuttajaryhmät*.
- Vaikuttajaryhmiä koskevassa pykälässä on mainittu mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon sen eri vaiheissa. Suomen UNICEF pitää kirjausta tärkeänä, sillä lapsen oikeuksien komitea on todennut, ettei kuulemisen pitäisi olla pelkkä hetkellinen teko, vaan lähtökohta lasten ja aikuisten vuoropuhelulle.
- Vaikuttajaryhmiä koskevassa pykälässä on avattu lapsia ja nuoria koskevia asioita (elinympäristö, asuminen, liikkuminen). Suomen UNICEF pitää näiden kirjausten lisäksi erityisen tärkeänä mainintaa ”muuten lasten ja nuorten elämään vaikuttavista asioista”. Lapsen oikeuksien sopimukseen on kirjattu oikeus vaikuttaa kaikissa lapseen vaikuttavissa asioissa, ja lapsen oikeuksien komitean mukaan tätä on tulkittava laajasti.
- Lasten ja nuorten vaikuttajaryhmiä koskevassa kirjauksessa viitataan nuorisolakiin. Suomen UNICEF toivoo tämän lisäävän kuntien viranomaisten ja luottamushenkilöiden tietämystä lasten kuulemisen oikeusperustasta.

Suomen UNICEF on huolissaan seuraavista seikoista, ja esittää, että ne otetaan huomioon lakiesitystä kirjoitettaessa:

- Pykäläluonnoksissa ei ole huomioitu lapsia ja nuoria moninaisena joukkona. Tämä tulee korjata **kirjaamalla pykälään maininta ”lasten ja nuorten yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien vahvistamisesta” sekä avaamalla lasten ja nuorten moninaisuutta lain perusteluissa.** Suomen UNICEF katsoo, että ilman eksplisiittistä mainintaa yhdenvertaisuudesta on vaarana, että lasten kuulemisen oikeusperustaa ja siihen liittyvää yhdenvertaisuusperiaatetta ei vaikuttajaryhmien toimintaa suunniteltaessa ja arvioitaessa huomioida.
- Nuorisovaltuustojen jäsenet ovat usein iältään 13–18-vuotiaita (lähde: Suomen Nuorisovaltuustojen liitto Nuva ry.). Suomen UNICEF esittää huolensa siitä, ettei tätä nuorempien lasten ääni välttämättä riittävästi kanavoidu päätöksenteon valmisteluun nykyisten vaikuttajaryhmien kautta. **Yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista tarkasteltaessa on siten huomioitava myös lapsen ikä.**
- Suomen UNICEF esittää huolensa myös siitä, että pykäläluonnoksessa vaikuttamismahdollisuudet eri alueilla sekä päätöksenteon eri vaiheissa taataan vain nuorten vaikuttajaryhmälle. YK:n lapsen oikeuksien sopimus, perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki kuitenkin velvoittavat jo nykyään takaamaan nämä oikeudet jokaiselle lapselle. **Lain perusteluissa tulee siten huomioida lapsen oikeuksien sopimus, perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki.**

Lisäksi Suomen UNICEF pitää tärkeänä sitä, että lainuudistusta seuraa riittävä informaatio-ohjaus, mihin valtiolla on velvollisuus jo Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 42 perusteella.

Helsingissä 11.2.2014,

Inka Hetemäki, ohjelma- ja vaikuttamistyön johtaja, Suomen UNICEF ry.

Ira Custódio, asiantuntija, Suomen UNICEF ry.

Lähteet:

Demokratiajaoston järjestämä kuulemistilaisuus 7.2.2014 ja sitä ennen jaetut materiaalit
(http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140131Demokr/name.jsp)

<http://www.nuva.fi/mikauml-nuorisovaltuusto.html>